

ценностей при обязательном сохранении и поддержке национальных особенностей и приоритетов национальных образовательных систем.

Ключевые слова: *компетентность, будущий учитель музыки, формирование, профессиональное образование.*

Bayda L. A. Forming of professional competence of future music master by facilities of Ukrainian folk-lore.

The process of forming of professional competence of future music masters is in-process examined in the pedagogical institutes of higher in the context of eurointegration prospects. A necessity to find the ways of rapprochement and gradual integration of different philosophical doctrines of education as an important condition of forming of the unique outer educational space, integration of the national educational systems and strategies is analysed, international consensus in confession of universal educational ideals and values at an obligatory maintainance and support of national features and priorities of the national educational systems.

Keywords: *competence, future music master, forming, trade education.*

УДК 378. 14: 502.2

**Васютина Т.
Національний педагогічний університет
імені М. П. Драгоманова**

ЗМІСТОВО-ТЕХНОЛОГІЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРОЦЕСУ ФОРМУВАННЯ У МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ УМІННЯ ОРГАНІЗОВУВАТИ ПРОЕКТНУ ДІЯЛЬНІСТЬ УЧНІВ З ПРИРОДОЗНАВСТВА

У статті основна увага зосереджена на змістово-технологічному забезпеченні процесу формування у студентів спеціальності “Початкова освіта” уміння організувати проектну діяльність учнів з природознавства. Доведено його комплексність, названо складові цього уміння, які формуються в межах вивчення ряду дисциплін, схарактеризовано стан та шляхи модернізації підготовки майбутніх вчителів початкової школи до такого виду діяльності.

Ключові слова: *змістово-технологічне забезпечення, міні-проекти з природознавства, уміння організувати проектну роботу учнів.*

Основною метою сучасної професійної освіти є підготовка висококваліфікованого, конкурентоздатного фахівця із високим рівнем сформованості комплексних кваліфікаційних умінь, здатного до ефективної роботи за спеціальністю на рівні світових стандартів, готового до постійного професійного росту, соціальної та професійної мобільності. Тому, в умовах запровадження Державного стандарту початкової загальної освіти [4] та відповідних йому навчальних програм [5], особливої актуальності набуває проблема оновлення та удосконалення професійної підготовки майбутніх учителів школи I ступеня.

Серед усіх напрямів удосконалення професійної підготовки студентів з дисциплін природничо-методичного циклу нашу першочергову увагу привернула здатність майбутніх учителів організувати роботу учнів над міні-проектами з природознавства. Дані проекти є новим видом роботи учнів з предмету, що передбачений шкільною програмою і тому є обов’язковим для виконання під час уроків або в позаурочний час. Чи не вперше за роки незалежної України, у змісті програми з природознавства таке вагоме місце відводиться впровадженню проектних технологій, які, на думку її авторів, “сприятимуть стимулюванню інтересу учнів до нових знань, забезпечуватимуть розвиток

дитини через розв'язання проблем і застосування здобутих знань у конкретній діяльності” [5, с. 187]. З огляду на це, у нашій статті основна увага зосереджена на змістово-технологічному забезпеченні процесу формування у студентів спеціальності “Початкова освіта” умінь організовувати проектну діяльність учнів з природознавства.

Зупинимось детальніше на проблемі проектування в навчально-виховному процесі навчальних закладів, стані підготовки майбутніх учителів початкової школи до організації такої діяльності загалом та з природознавства зокрема.

Аналіз фахової літератури дозволяє нам стверджувати, що проблема проектування в цілому розроблена і достатньо висвітлена у працях зарубіжних та вітчизняних учених. Зокрема, філософські та педагогічні аспекти проектної технології розглядалися в роботах Дж. Джонса, Дж. Дьюї, У. Х. Кілпатрика, Є. Коллінгса, Л. Є. Левіна та ін., особливості соціально-педагогічного проектування висвітлено у наукових доробках І. В. Бестужева-Лади, Т. М. Дрідзе, В. В. Кутьєва, М. Х. Хасанова, А. В. Федорова, Л. Д. Філіпова та ін.

Різні аспекти становлення та розвитку загальної і проектної культури майбутнього вчителя, особливості педагогічного проектування освітніх технологій, програм, засобів і способів педагогічної діяльності різнобічно висвітлюються у працях Н. М. Бібік, В. І. Бондаря, Л. Бодько, Г. Ващенко, Т. Гільберг, І. Грущинської, О. Голубенко, В. Копилова, О. О. Лінник, О. М. Пехоти, О. Я. Савченко, Г. Селевко, І. М. Шапошнікової, Н. О. Яковлевої та інших учених.

Аналіз ситуації у практиці роботи сучасної школи дозволяє нам стверджувати, що у вчителів, які працюють за новими програмами, є певні труднощі, пов'язані з організацією проектної діяльності на уроках природознавства. До них можна віднести: недостатнє висвітлення методики проведення даної роботи у періодичних фахових виданнях, брак (а подекуди і відсутність) сучасного навчально-методичного забезпечення та електронних ресурсів, особливо у сільських школах; велике навантаження педагогів навчальною та іншими видами діяльності тощо.

Таким чином, незважаючи на достатню розробленість у працях вчених різних аспектів проблеми формування готовності майбутнього вчителя до проектної діяльності, у них не приділялося спеціальної уваги питанням формування у майбутніх учителів умінь організовувати проектну роботу учнів початкової школи з предметів природничо-математичного циклу, що і призвело до існування такої ситуації на практиці. Причиною цього, на нашу думку, є той факт, що у змісті програм початкової школи, які діяли у навчально-виховному процесі шкіл до 2012 року, не було чітко передбачено проектної діяльності учнів. Відповідно і в методиці викладання природознавства підготовка студентів до цього виду роботи повною мірою не відбувалася.

На сьогоднішній день, у Інституті педагогіки і психології основними особливостями змістово-технологічного забезпечення процесу формування в майбутніх учителів початкових класів умінь організовувати проектну діяльність учнів є оптимальна комбінація таких навчальних компонентів: змістового (втілюється у програмах різних дисциплін), відповідних прийомів і методів, форм навчання (лекційно-семінарські заняття, практичні роботи, різні види педпрактики тощо), засобів навчання (робочих зошитів на друкованій основі, ТЗН) і засобів моніторингу (завдань для модульного, підсумкового контролів).

Характеризуючи змістовий компонент досліджуваного умінь, слід зазначити, що його формування у студентів відбувається у межах ряду дисциплін та педагогічної практики на різних курсах (рис. 1).

Рис. 1. Дисципліни, які забезпечують формування у майбутніх учителів початкової школи уміння організувати проектну діяльність учнів з природознавства

Оскільки уміння майбутніх учителів організувати проектну діяльність учнів з природознавства є комплексним, доречно представити його складові, опираючись на дослідження В. І. Бондаря та І. М. Шапошнікової у напрямі управління формуванням конкурентноздатного фахівця (таблиця 1). У своїх працях вчені виокремлюють три групи умінь, яким підпорядковані усі комплексні кваліфікаційні уміння, що увійшли у Державний стандарт вищої освіти для студентів спеціальності “Початкова освіта” освітньо-кваліфікаційного рівня “Бакалавр”. Зокрема, операційно-діяльнісні уміння (обирати, складати, застосовувати, розробити, провести), діагностично-прогностичні уміння (аналізувати, порівнювати, узагальнювати, спостерігати, оцінювати) та організаційно-управлінські уміння (організувати, планувати, моделювати тощо) [1].

Таблиця 1

Складові уміння організувати проектну роботу учнів

Дисципліна	Складові уміння
Основи природознавства	<ol style="list-style-type: none"> 1. Обирати тему проекту з переліку запропонованих та пару (групу) у якій він буде виконуватись (операційно-діяльнісне). 2. Складати поетапний план роботи над проектом (операційно-діяльнісне).. 3. Спостерігати за захистом проекту одногрупниками, порівнювати його з іншими, оцінювати ступінь висвітлення матеріалу відповідно до вимог (діагностично-прогностичні).
Дидактика	<ol style="list-style-type: none"> 1. Конструювати, коригувати план поетапних дій над проектом (організаційно-управлінське). 2. Обирати необхідну інформацію для роботи над підготовчим етапом

Дисципліна	Складові уміння
	<p>проекту (операційно-діяльнісне).</p> <p>3. Застосовувати знання про методи і прийоми навчання, форми організації діяльності учнів, обирати та урізноманітнювати їх залежно від теми та етапів проекту (операційно-діяльнісне).</p>
Теорія і методика виховання	Проводити наради (консультації) з батьками щодо залучення їх до пошукової роботи учнів та оформлення результати проектів (операційно-діяльнісне)
Загальна та вікова психологія Педагогічна психологія Психодіагностика	<p>1. Скласти психолого-педагогічну характеристику класу та окремих учнів з метою об'єднання їх у гомогенні та гетерогенні групи для роботи над проектом (операційно-діяльнісне).</p> <p>2. Застосовувати знання про вікові особливості учнів, рівень володіння навчальним матеріалом та міжособистісні стосунки при організації групової роботи над проектом (операційно-діяльнісне).</p>
Сучасні інформаційні технології навчання	Добирати необхідні технічні засоби навчання для організації проектної роботи молодших школярів залежно від його типу, форми організації діяльності учнів, результатів (операційно-діяльнісне).
Основи педагогічних досліджень	Обирати методи досліджень для організації пошукової діяльності учнів, уміти висувати гіпотези, шукати розв'язання проблем, бути зацікавленим в інтелектуальній діяльності учнів (операційно-діяльнісне).
Методика навчання освітньої галузі "Природознавство"	<p>1. Аналізувати програми, підручники, методичну літературу з метою встановлення тематики та орієнтовного змісту міні-проектів (діагностично-прогностичне).</p> <p>2. Класифікувати проекти за різними характеристиками (діагностично-прогностичні).</p> <p>3. Розробляти календарно-тематичні плани з природознавства для 1-4 класів з урахуванням міні-проектів (організаційно-управлінське).</p> <p>4. Конструювати план-конспект уроку, на якому буде проводитись проект (наприклад, "Як облаштувати джерело?" 1 кл.), наповнювати його змістом (організаційно-управлінське), передбачати результат проекту (діагностико-прогностичне).</p> <p>5. Добирати необхідне технічне та наочне обладнання для проекту з природознавства залежно від його типу, форм організації діяльності учнів, результатів (операційно-діяльнісне).</p> <p>6. Спланувати та організувати роботу гетерогенних груп над проектом під час сюжетно-рольової гри "Студент-вчитель" (організаційно-управлінське).</p> <p>7. Моделювати урок-проект (організаційно-управлінське).</p> <p>8. Спостерігати за моделюванням уроку-проекту, порівнювати його з іншими, оцінювати методику проведення (діагностично-прогностичні).</p>

Таким чином, як зазначено вище, зміст досліджуваного уміння втілюється у програмах різних дисциплін, в межах яких воно формується і наповнюється новими елементами з 1 по 4 курс. Щодо форм організації навчально-виховної діяльності, то серед традиційних (практичних, семінарських, лабораторних занять) у нашому навчальному закладі практикуються різні види педагогічної практики, які чи не найбільше сприяють формуванню у студентів комплексних кваліфікаційних умінь. На разі, завершується робота над змістом і відповідними завданнями з даної проблеми та упровадженням їх у програму з педпрактики.

Чільне місце під час формування уміння організувати проектну діяльність учнів займають засоби навчання, зокрема, робочий зошит на друкованій основі. Як показує практика, його використання дозволяє максимально економити аудиторний час для

використання різних методів та форм навчання, що, в свою чергу, сприяє більш ефективному засвоєнню навчального матеріалу та забезпечує досягнення запланованих навчально-виховних результатів. Для формування досліджуваного уміння у робочому зошиті представлені такі завдання: проаналізувати зміст програм та підручників для встановлення тематики і змісту міні-проектів; скласти тематичний план однієї із тем з природознавства та підібрати до неї необхідне наочне обладнання, врахувавши при цьому наявний міні-проект; змоделювати фрагмент уроку із застосуванням проектів, здійснити його самоаналіз та само оцінювання; охарактеризувати міні-проект, розроблений іншим студентом тощо.

Завершальним елементом технологічного забезпечення процесу формування уміння організовувати проектну роботу учнів є розробка засобів його моніторингу. В умовах кредитно-модульного навчання з усіх дисциплін кафедри передбачено модульний та підсумковий контроль навчальних досягнень студентів. Дисципліни, в межах яких формується комплексне уміння організовувати проектну роботу учнів з природознавства, не є винятком.

Слід звернути особливу увагу на розробку завдань для державної атестації студентів спеціальності “Початкова освіта” ОКР “Бакалавр”. Для перевірки рівня сформованості у студентів комплексних кваліфікаційних умінь, закладених у Галузевий стандарт вищої освіти, співробітники кафедри працюють над створенням відповідних завдань. На разі, розробка завдань на з’ясування рівня сформованості у студентів уміння організовувати проектну роботу учнів з природознавства знаходиться на стадії доопрацювання.

Таким чином, питання підготовки майбутніх учителів початкових класів до викладання курсу природознавства за новою програмою та до організації проектної діяльності учнів з даного предмету, на сьогодні, є досить актуальним. У перспективі нагальним є: 1) завершення роботи над завданнями для підсумкової та державної атестації; 2) розробка завдань для педагогічної практики з даного питання і включення їх в програму та індивідуальний щоденник студента; 3) проведення науково-методичних семінарів з викладачами тих дисциплін, які “працюють” на формування досліджуваного уміння; 4) більш ширше включення у тематику курсових та кваліфікаційних робіт тем, пов’язаних з дидактико-методичними аспектами організації проектної діяльності учнів.

Використана література:

1. Бондар В. І. Управління формуванням конкурентноздатного фахівця / В. І. Бондар, І. М. Шапошнікова // Освіта і управління. – 2006. – Т. 9. – № 2. – С. 20-27.
2. Галузевий стандарт вищої освіти. Освітньо-кваліфікаційна характеристика бакалавра за спеціальністю 6.010100 “Початкове навчання” / за заг. ред. акад. АПН України В. І. Бондаря. – К., 2006. – 57 с.
3. Галузевий стандарт вищої освіти. Освітньо-професійна програма підготовки бакалавра за спеціальністю 6.010100 “Початкове навчання” / за заг. ред. акад. АПН України В. І. Бондаря. – К., 2006. – 140 с.
4. Державний стандарт початкової загальної освіти. Освітня галузь “Природознавство” // Поч.шк. – 2011. – № 7. – С. 4-5, 14-15.
5. Навчальні програми для загальноосвітніх навч. закл. із навчанням українською мовою. 1-4 класи. – К. : Видавничий дім “Освіта”, 2012. – 392 с.

Васютина Т. Содержательно-технологическое обеспечение процесса формирования у будущих учителей начальной школы умения организовывать проектную деятельность учеников по природоведению.

В статье основное внимание сосредоточено на смыслово технологическом обеспечении процесса формирования у студентов специальности “Начальное образование” умения организовывать проектную деятельность учеников по природоведению. Доказана его

комплексность, названы составляющие этого умения, которые формируются в пределах изучения ряда дисциплин, схарактеризовано состояние и пути модернизации подготовки будущих учителей начальной школы к такому виду деятельности.

Ключевые слова: содержательно-технологическое обеспечение, мини-проекты по естествознанию, умение организовывать проектную работу учащихся.

Vasyutina T. The technological providing is rich in content of process forming for the future teachers of initial school of ability to organize project activity of students on natural history.

In the article basic attention is concentrated on the semantically technological providing of process of forming for the students of speciality "Primary education" of ability to organize project activity of students from natural history. His complexity is well-proven, the constituents of this ability, which are formed within the limits of study of row of disciplines, scharakterizovano state and ways of modernization of preparation of future teachers of initial school, are adopted to such type of activity.

Keywords: meaningful technological support, mini-projects in the natural sciences, the ability to organize project work students.

УДК 81'373.612:159.937.51]:316.722(100)

Веклич Ю. І.
Національний педагогічний університет
імені М. П. Драгоманова

ЧОРНИЙ КОЛІР У КУЛЬТУРАХ НАРОДІВ СВІТУ У КОНТЕКСТІ СОЦІОКУЛЬТУРНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ МАЙБУТНОГО УЧИТЕЛЯ

У статті розглянуто проблему збігу та розбіжності значення чорного кольору у культурах народів світу. Автор описує його етимологію, особливості кольоропозначення, використання значень, символів, асоціацій, у відповідності до культурологічних та соціолінгвістичних факторів.

Ключові слова: колір, етимологія, значення, символ, асоціація, збіжність, розбіжність, соціокультурна компетенція, міжкультурне спілкування.

Реалії сьогодення відображають лінгвістичну відносність кольорів у культурах народів світу, і явище це є проблематичним для розуміння. Використовуючи ті чи ті кольори у мові, ми повинні бути проінформовані щодо того, як наша аудиторія розглядає та які має судження відносно кольорів, і особливо це важливо у випадку їх використання, призначених для аудиторії іншої культури, ніж наша власна. Культурна основа кольоропозначення потужна й різноманітна, і якщо ми не розуміємо те, про що говоримо з їхньою допомогою, ми можемо зробити велику помилку. Відомо, що ті, хто вивчає іноземну мову недостатньо обізнані про труднощі сприйняття значення кольорів і можливості їхнього адекватного використання у міжкультурному спілкуванні. Сучасні стратегії університетської освіти визначають основним своїм завданням підготовку майбутніх учителів початкової школи до міжкультурного спілкування в різних сферах життєдіяльності сучасного глобалізованого суспільства: особистісній, професійній, освітній, публічній. Значної ваги у цьому руслі набуває дослідження збігу та розбіжностей значення кольорів у культурах народів світу, відповідність їх використання у різних сферах життєдіяльності суспільства на тому чи тому етапі розвитку суспільства, що сприяє формуванню соціокультурної компетенції як однієї із складових загальної іншомовної комунікативної компетентності майбутніх учителів початкової школи – справжніх професіоналів та користувачів іноземної мови. Все вище зазначене і обумовлює